

Norges vassdrags- og energidirektorat Region Sør
Postboks 2124
3103 Tønsberg
Norway

Kopi:
Fylkesmannen i Telemark
Tokke kommune

POSTADRESSE:
Statkraft Energi AS
Postboks 200 Lilleaker
0216 OSLO

TLF:
+47 24 06 70 00

FAX:
+47 24 06 70 01

INTERNETT:
www.statkraft.no

E-POST:
post@statkraft.com

Org.nr.:NO-987 059 729

DERES REF./DATO:
JKRi /27.06.2012

VÅR REF.:
201200952-1

STED/DATO:
Sted, 27.06.2012

SØKNAD OM BIOTOPTILTAK I TOKKEÅI OG I SIDELØP TIL TOKKEÅI

Statkraft Energi har over en lengre periode hatt stor fokus på storørreten i Tokkeåi og Bandak. NINA/LFI(Morten Kråbøl) er engasjert over en tre-årig periode for å kartlegge alle forhold rundt vannsystemet. Under disse undersøkelsene har det kommet opp diverse anbefalinger fra NINA og det lokale fiskelaget til tiltak som kan gjøres underveis. Disse tiltakene kan bidra til bedre forhold for bunndyr og bekkeniøyer i elva. Statkraft søker dermed om å få gjennomføre beskrevne biotoptiltak i Tokkeåi og i sideløp til Tokkeåi i løpet av 2012.

Bakgrunn

På begynnelsen av 2000 tallet begynte det å bli fokus på Tokkeåi og storørrestammen i Bandak. Statkraft har ingen reguleringsbestemmelser knyttet til driften av Lio kraftverk som er hovedbidragsyter til vann i Tokkeåi. Lio kraftverk har høy brukstid og gir stort sett en grei vannføring gjennom året. I tillegg gir restfelta fra Åmot og Botndalen i snitt ca 4m³/s gjennom året, men med store variasjoner. Det er ikke uvanlig med flommer opp mot 200-300 m³/s.

Det ble på begynnelsen av 2000 tallet innført selvpålagte restriksjoner for Tokkeåi som medførte skånsom nedkjøring av Lio for å unngå stranding av fisk. Samt en høstrestriksjon som sikret vann i elva under gyteoppgangen for ørreten.

På 70 og 80 tallet ble det bygget en rekke terskler i elva som sikret vannspeil i tørre perioder. Disse ble bygget av løsmasser fra elva. Tidligere har elva blitt benyttet til tømmerfløtning og gamle fortellinger sier at større stein og hindringer effektivt ble fjernet fra elva med dynamitt. Alle disse tiltakene over tid har ført til at nedre deler av Tokkeåi har blitt vesentlig mer monoton en tidligere. Med lite skjul og variasjon i elva, noe som er viktig for større fisk og for produksjon av bunndyr.

Tokke/Vinje konsesjonen er under revisjon. Dvs at vilkårene for reguleringene er under vurdering. Revisjonsdokumentet fra Statkraft blir oversendt NVE i løpet av august. Dette dokumentet beskriver mer i detalj forholdene rundt selve reguleringen og hvilke krav som har kommet.

Undersøkelser

De første undersøkelser som ble gjennomført i Tokkeåi var i 2004 (Even Tranmæl og Lars Middtun). De tok for seg gyteoppvandring av storørret, gytegroper, ungdyrundersøkelser osv.

I 2009 ble det utarbeidet en tiltaksplan for Tokkeåi HiT (Jan Heggenes, Sageie og Kristiansen) som tar for seg forslag til biotoptiltak for elva. Denne tiltaksplanen ligger litt på vent med tanke på pågående undersøkelser fra NINA. Men mye av tankegodset der er å bedre skjulmuligheten og øke variasjonen i elva. Ikke for å reprodusere mer yngel som det er nok av, men for å øke bunndyrproduksjonen samt bedre skjulforholdene for større fisk.

I forbindelse med revisjonsprosessen har NINA/LFI blitt engasjert over en 3 årig periode for å kartlegge alle forhold knyttet til biologien i vassdraget. Storørret, gytevandring, yngeltetthet, bunndyr, temperatur, genetikk osv.

I 2012 og 2013 er en student hyret inn for å kartlegge forekomstene av bekkeniøye som kan vise seg å være en viktig faktor for storørreten i Bandak.

I forbindelse med pågående undersøkelser har det kommet frem forslag til tiltak vi kan se på så fort som mulig. Det er tiltak som kan bidra til flere og bedre habitat for bekkeniøye og bunndyr i elva. Og tiltak som bidrar til økte skjulmuligheter i elva for større ørret.

Tiltak i sideløp til Tokkeåi

Det er flere sideløp og forgreininger i nedre del av Tokkeåi. Flere av disse er tørre ved lave vannføringer og ett er helt tørt. Ved å tilføre litt vann til disse forgreiningene og sideløpet vil elva få større produksjonsområder for bunndyr. I nedre del av elva kan også dette være gunstig for bekkeniøyebestanden i deltaområdet til Tokkeåi. Ved undersøkelser i sommer er det funnet bestander av bekkeniøyer langs hele deltaflaten. Bekkeniøyer trives best i områder med mye organisk materiale som f.eks nedfall fra trær. Dette samler seg gjerne i evjer i sideløpa i deltaområdet.

Følgende tiltak er tenkt gjennomført og søkes om

1. Åpne sideløp til Tokkeåi etter vedlagt planskisse fra Øko-Grønt, vedlegg 1.
2. Øke vannføringen i to forgreininger i nedre del av elva, se vedlegg 2.

Tiltak 1

Tiltak 1 består i å åpne ett tørt sideløp jamfør vedlagt plan fra Øko-grønt. Dette er ett sideløp på over 400m med potensial for god bunndyrproduksjon samt habitat for bekkeniøyer.

Tiltak 2

Tiltak 2 vil gi litt mer stabil vannføring til sideløp i deltaområdet til Bandak, også ved lavere vannføringer i Tokkeåi. Tiltaket ved disse forgreiningene gjøres enkelt ved å grave ett lite V løp i massene i veien over til vannanlegget til kommunen. Dette må gjøres i samarbeid med Tokke kommune slik at adkomsten til vannanlegget blir inntakt.

Steinutlegging Tokkeåi

Nedre deler av Tokkeåi er veldig monoton etter fjerning av stein i forbindelse med tømmerfløtning samt etablering av terskler på 70 og 80 tallet. Der er derfor ønskelig i samarbeid med NINA (Kråbøl) og fiskeforeningen å legge ut ett antall større stein i ett begrenset området i Tokkeåi. Dette basert på planer som foreligger i tiltaksplanen som ble utarbeidet i 2009 (Heggenes, Sageie, Kristiansen). Da har vi mulighet til å måle effekt i og med at bunndyr og ungfisk skal kartlegges i sommer og neste sommer i området. Stein ønskes lagt ut på strekningen som er beskrevet i vedlegg 2. Det vil bli benyttet lokal kulestein fra ett par km lenger oppe på Dalen. En fagperson fra enten NINA eller LFI vil følge arbeidet med utlegging av stein.

Adkomst til elva er lett tilgjengelig uten noen form for terrenginngrep. Både fra Buøy og fra adkomstveier flere steder langs elva.

Tiltaksplanen som det henvises til kan sendes pr epost som kopi. Denne ligger som sagt på vent i påvente av alle undersøkelsene blir ferdige. Da den vil bli justert etter anbefalinger fra NINA/LFI.

Alle tiltak vil bli gjennomført med tanke på å hindre økt fare for flom i vassdraget. Tiltak ønskes gjennomført før gytevandringen for storørret begynner. Dvs helst før begynnelsen av september.

Med vennlig hilsen
for Statkraft AS

Hallgeir Kleiv
Kraftverksjef

Jostein Kristiansen
Miljøkoordinator

Vedlegg 1, Skisse Øko-grønt
Vedlegg 2, kart med åpning av sideløp og steinutlegging

